

گرتا تونبرگ صدای سبزِ مقاومت

دروزندان صهیونیست‌ها چه می‌کنی؟

سیدعلیرضا طاهری خبرنگار

«اسرائیلی‌ها گرتا تونبرگ را شکنجه کردند. او را روی زمین کشیدند و مجبورش کردند پرچم اسرائیل را ببوسد. گرتا فقط یک دختر بچه است.» این روایت ارسین چلیک، روزنامه‌نگار ترک و فعال ناوگان آزادی پس از بازگشت به ترکیه از گرتا تونبرگ دختر ۲۲ ساله‌ای است که جزو فعالان محیط زیستی در جهان محسوب می‌شود. دختری که پس از وقوع طوفان الاقصی و هجوم مرگبار صهیون‌ها متوجه شد آن چیزی که خطر اساسی در این جهان قبل از گاز کرین و افزایش حرارت زمین به شمار می‌رود، سلاح و اندیشه صهیون‌هاست. گرتا تونبرگ یکی از صدها همراه کاروان صمود بود و پیش از دستگیری توسط صهیون‌ها حملاتی را به زیان آورد که می‌تواند الگویی برای تمام انسان‌ها باشد: «ما بیش از آنکه از بازداشت بترسیم، از زندگی در جهانی می‌ترسیم که در آن نسل‌کشی مجاز است. جهانی که در آن انسانیت از میان رفته و دولت‌هایی که باید نماینده ملت‌ها باشند، از زشت‌ترین جنایات جنگی حمایت می‌کنند.» «ما شبانه‌روز تلاش می‌کنیم که احتمال موفقیت‌مان در رساندن مواد غذایی به غزه را به حد اکثر برسانیم. اقدام ما هر قدر هم که خطر داشته باشد به هیچ وجه به اندازه خطری نیست که فلسطینی‌ها با آن رویه‌رو هستند.»

گرتا تونبرگ، یکی از برجسته‌ترین فعالان جوان محیط‌زیست جهان، این حملات را در لحظه‌ای تاریخی بر زیان آورد؛ زمانی که همراه با صدها نفر از اعضای کاروان صمود، از طریق دریا عازم غزه بود. داستان زندگی گرتا از همان ابتدا بسیار استثنایی بود. او که امروز نماد کاروان صمود و صدای آزادگان در برابر ظلم صهیونیست‌ها به‌شمار می‌رود، در یازده سالگی جنبشی جهانی به راه انداخت و میلیون‌ها نفر را از کشورهای مختلف جهان به خیابان‌ها کشاند تا برای حفظ و پاسداشت زمین فریاد بزنند. دغدغه گرتا در آن روزها گرمایش زمین بود. او می‌دید که زمین به دست ساکنانش در حال نابودی است و دمای آن به سطحی بی‌سابقه رسیده است. این واقعیت که

تنها چند دهه تا نابودی کامل محیط‌زیست باقی مانده بود، ذهن کنجکاو و پرسشگر گرتا را به خود مشغول کرد. این موضوع چنان برای او اهمیت یافت که در یازده سالگی به نمادی جهانی برای دفاع و حفاظت از محیط‌زیست در سراسر جهان تبدیل شد و جهان او را به‌عنوان نماینده نسلی شناخت که ناجی زمین است.

عملیات طوفان الاقصی در سال ۲۰۲۳ نقطه عطف دیگر زندگی گرتا بود. او که تازه به سن ۲۰ سالگی رسیده بود با مشاهده جنایات گسترده و نسل‌کشی فلسطینیان به دست صهیون‌ها توان تحمل این ظلم بزرگ را نداشت. ژنوساید یا همان نسل‌کشی که توسط دستگاه کشتار صهیونیست‌ها در غزه رقم خورد نه فقط وجدان فلسطینیان، بلکه وجدان‌های بیدار در سراسر جهان را به لرزه درآورد؛ گرتا تونبرگ یکی از آن وجدان‌های بیدار بود. گرتا جزو معروف‌ترین فعالان محیط‌زیستی به شمار می‌رود او که پیش‌تر با شجاعت در برابر رهبران جهان ایستاده بود و با صدهایی رسا و بدون لکنت هشدار می‌داد که سیاست‌های خطرناک آنان زمین را به نابودی می‌کشاند، اکنون خطری اساسی‌تر برای آینده بشریت یافت؛ خطری که ناشی صهیونیسم بود. از همین رو، دختری که همواره دغدغه محیط‌زیست داشت و در زندگی شخصی‌اش توان مشاهده نابودی یک زیستگاه را نداشت، اینک به میدان مبارزه آمده تا در برابر جنایتی بایستد که نه تنها زمین که جان و خون انسان‌ها را هدف گرفته است. نظام اولویت‌های گرتا پس از طوفان الاقصی تغییر کرد. گرتا تونبرگ پس از جنایات مرگبار صهیون‌ها بارها در تجمعات علیه این کشتار شرکت کرد، به کاروان‌هایی که می‌خواستند کمک غذایی فوری به اهالی غزه برسانند حضور یافت و حالا در حالی که با کاروان صمود در حال کمک‌رسانی به مردم غزه بود بار دیگر به دست صهیونیست‌ها دستگیر شده است، فیلم‌هایی که از نحوه بازداشت او منتشر شده اوج خشونت نیروهای صهیونیست را نشان می‌دهد. «اسرائیلی‌ها گرتا تونبرگ را شکنجه کردند. او را روی زمین کشیدند و مجبورش کردند پرچم اسرائیل را ببوسد. گرتا فقط یک دختر بچه است.» این روایت ارسین چلیک، روزنامه‌نگار ترک و فعال ناوگان آزادی پس از بازگشت به ترکیه از گرتا تونبرگ دختر ۲۲ ساله‌ای است که توسط اسرائیلی‌ها دستگیر شده است.

میلیون‌ها انسان در جهان سال ۲۰۱۹ هم صدا با گرتا تونبرگ شدند

آغاز زندگی گرتا تونبرگ در سوم ژانویه سال ۲۰۰۳ در استکهلم، پایتخت سوئد شروع شد. گرتا تونبرگ، با نام کامل گرتا تین تین الونورا ارنمان تونبرگ، در ۳ ژانویه در خانواده‌ای هنری چشم به جهان گشود. مادرش، مالنا ارنمان، خواننده اپرای مشهور سوئدی است و پدرش، سوئاته تونبرگ، بازیگر و تهیه‌کننده. کودکی گرتا مانند تمام دختران معمولی به نظر می‌رسید، اما گرتا از همان سنین پایین، نشانه‌هایی از توجه زیاد به تغییرات جهان اطراف خود نشان داد. اگر هم سن و سالان گرتا در خانه مشغول بازی و خرابکاری بودند گرتا علاوه بر آن به این پرسش فکر می‌کرد که چرا جهان در صد سال گذشته به این حد تغییرات اقلیمی داشته و با این دست فرمان چه آینده‌ای در انتظار ساکنان زمین است؟! او از هشت سالگی با مفهوم تغییرات آب و هوایی آشنا شد و به این حوزه بیش از همه دوستان خود علاقه نشان داد. گرتا در همان آغاز نوجوانی فهمید می‌تواند بر دیگران اثرگذار باشد پس مصمم شد تا خانواده‌اش را متقاعد کند تا سبک زندگی‌شان را تغییر دهند؛ خانواده او هم با دیدن این اراده، به جای آنکه مانع ایده‌ها و انگیزه‌های گرتا باشند، از ایده‌های دختر بچه خود حمایت کردند و حتی اجازه دادند تا او در خیابان‌ها حضور پیدا کرده و به عنوان یک لیدر فعالیت کند. استعداد گرتا در اثرگذاری بر دیگران بسیار بیشتر از آن چیزی بود که گفته شد. برای مثال، گرتا خانواده‌اش را متقاعد کرد تا گیاه‌خوار شسوند و پل‌های خورشیدی نصب کنند؛ و علاوه، خود را که بر خلاف همه دوستانش که به شدت علاقه به سوار شدن به هواپیما داشتند، تصمیم گرفت بر این علاقه فائق بیاید و از هواپیما سوار شدن فاصله بگیرد، همچنین خانواده خود را متقاعد کرد تا از سفرهای هوایی پرهیز کنند. این تغییرات در سبک زندگی خانواده گرتا برآمده از احساس تعلق او به زمین و حفاظت از محیط‌زیست بود. اولین نقطه عطف زندگی گرتا در اوت ۲۰۱۸ رخ داد، زمانی که او به ۱۵ سالگی رسیده بود. حالا تفاوت او با تمام دختران هم سن و سالش باید بیش

من دانشمند نیستم؛ اما می‌توانم صدای هشدار را بلند کنم

در جهان امروز هر کشتی واکتشی دارد، واکنش‌ها به دو صورت به فعالیت‌های گرتا بود، عده‌ای با او همراهی و حمایت کردند و دسته دوم افرادی بودند که سعی داشتند با انتقادات و حجمه‌های گسترده جلوی فعالیت‌های او را بگیرند. پس از مدتی فشار رسانه‌ای بر گرتا دو چندان شد، منتقدان زیادی او را متهم به پروپاگاندا ی رسانه‌ای در حوزه محیط‌زیست کردند و با کوچک‌ترین اقدام او در هر حوزه‌ای فریادهای انتقادی‌شان به او را سسر می‌گرفتند برای مثال در سال ۲۰۱۹ و پس از آن که گرتا به عنوان چهره سال تایم معرفی شد چهره‌ای مانند دونالد ترامپ در پستی با طعنه و کنایه فعالیت‌های گرتا را مورد انتقاد قرار داد. گرتا در پاسخ به منتقدانی که او را نماد رسانه‌ای می‌دانستند و از تمرکز بیش از حد بر تغییرات آب و هوایی انتقاد می‌کردند، پاسخ داد: «من دانشمند نیستم، اما می‌توانم صدای هشدار را بلند کنم.» با وجود تمام فشارها و انتقادها گرتا فعالیت‌هایش نه تنها به اعتراضات خیابانی محدود نماند، بلکه به فشار بر شرکت‌های بزرگ و دولت‌ها منجر شد. او در اعتراضات علیه خط لوله‌های نفتی شرکت کرد و خواستار پایان پاران‌های سوخت‌های فسیلی شد. تا سال ۲۰۲۳، جنبش Fridays for Future به یکی از بزرگ‌ترین حرکت‌های جوانان تاریخ تبدیل شده بود، با میلیون‌ها شرکت‌کننده.

نمی‌توان در نسل‌کشی ساکت ماند، سکوت همدستی با نسل‌کشی است

چراپی تمرکز گرتا بر قضیه فلسطین ریشه در این باور داشت که اسرائیل، به عنوان نماد اشغال و سرکوب، بزرگ‌ترین تهدید برای انسانیت است. گرتا در موضع‌گیری‌های رسانه‌ای خود همواره، اسرائیل را به عنوان کشوری که علاوه بر ژنوساید (نسل‌کشی) محیط‌زیست را نیز نابود می‌کند، توصیف کرد. به‌مازان غزه نه تنها جان هزاران کودک را گرفت، بلکه اکوسیستم آن منطقه را ویران کرد. آب‌های آلوده، خاک‌های مسموم و نابودی زیرساخت‌ها. گرتا در یکی دیگر از موضع‌گیری‌های رسانه‌ای خود نوشت: «جنبش عدالت اقلیمی باید یک جنبش ضداستعماری، ضدسرمایه‌داری و ضدفاشیستی باشد که علیه نسل‌کشی و همچنین بوم‌کشی مبارزه می‌کند، خواستار آزادی و عدالت برای همه و سیستمی است که مردم و سیاره را بر سود ترجیح می‌دهد.»

فعالان محیط‌زیستی، از جمله گرتا، امروز باور دارند که صهیون از همه چیز خطرناک‌تر است. آنان که زمانی فقط به بحران اقلیمی توجه می‌کردند، حالا به مبارزه علیه سرکوب فلسطینیان تبدیل شده‌اند. گرتا در بعضی موضع‌گیری‌هایش اشاره می‌کند: «نمی‌توان در ژنوساید ساکت ماند. سکوت، مساوی با همدستی است.»

فعالیت‌های گرتا تونبرگ در چند ماه گذشته در حمایت از ملت فلسطین اوج گرفته است، او پس از دستگیری در کشتی مادلین این بار به کاروان صمود (Global Sumud Flotilla) پیوست. ناوگانی از کشتی‌های حامل کمک‌های بشردوستانه به غزه برای شکستن محاصره. این سومین تلاش او در دو سال بود. گرتا در این باره می‌گوید: «ما همه تعهد اخلاقی داریم که در زمینه کمک به فلسطینیان عمل کرده‌و سخن بگویم.» او همچنین در یکی از صحبت‌های خود گفت: «ما بیش از آنکه از بازداشت بترسیم، از زندگی در جهانی می‌ترسیم که در آن نسل‌کشی مجاز است، جهانی که در آن انسانیت از میان رفته و دولت‌هایی که باید نماینده ملت‌ها باشند، از زشت‌ترین جنایات جنگی حمایت می‌کنند.» اما اسرائیلی‌ها که حتی به فعالان محیط‌زیستی رحم نکردند، ناوگان را رهگیری کردند. در ۱ اکتبر ۲۰۲۵، نیروی دریایی اسرائیل بیش از ۵۰ کشتی را متوقف کرد و صدها فعال، از جمله گرتا را دستگیر کرد. وزارت خارجه اسرائیل ادعا کرد همه سالم و ایمن هستند، اما ویدئوهایی از صحنه دستگیری، نشان‌دهنده خشونت بود. گرتا که تهدیدهای اسرائیلی را پروپاگاندا ی ژنوساید خوانده بود، بازداشت شده است و طبق روایت خبرنگار ترکیه‌ای شکنجه شده است. اسرائیلی‌ها در مقابله با افرادی که متفاوت از آن‌ها فکر می‌کنند خط قرمزی ندارند، حال می‌خواهد مخالف آن‌ها یک دختر مسلمان را خاور میانه باشد یا گرتا دختری ۲۲ ساله از سوئد؛ دختری که تنها جرم‌اش اقدام برای رساندن آب و غذا برای ملتی است که این روزها در محاصره صهیونیست‌ها قرار دارند و روزانه انسان‌هایی به خاطر نبود مایحتاج اساسی جانانشان را از دست می‌دهند. اما بازداشت گرتا تونبرگ فقط بازداشت یک فعال محیط‌زیستی نبود؛ در واقع، بازداشت نماد و وجدان جهانی بود. دختری که سال‌ها برای

از پیش آشکار می‌شد. درست در زمانی که تازه پایه جدید مدرسه را شروع کرده بود، تصمیم گرفت که تا در روز انتخابات سراسری سوئد (۲۰۱۸) به مدرسه نرود. این انتخابات درست پس از گرم‌ترین تابستان سوئد در ۲۶۲ سال گذشته که با موجی از گرما و آتش‌سوزی جنگل‌ها همراه بود برگزار می‌شد. مطالبه اصلی گرتا این بود که دولت سوئود مطابق توافق پاریس میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای را کاهش دهد. او اعتراض خود را با نشستن روی‌روی پارلمان سوئد و در دست گرفتن تابلوی Skolstrejk för klimatet (اعتصاب مدرسه برای آب و هوا) به مدت سه هفته در ساعات مدرسه نشان داد. این عمل و حرکت ساده، در صدم ثانیه‌ای انعکاس جهانی پیدا کرد و به سرعت توجه تمام رسانه‌ها را به خود جلب کرد و تنها ظرف چند ماه، صدها هزار دانش‌آموز در کشورهای مختلف به کمپین او با نام «جمعه‌ها برای آینده» پیوستند. مدتی نگذشت که این حرکت تک نفره گرتای ۱۵ ساله به یک جنبش جهانی تبدیل شد به نحوی که در سال ۲۰۱۹ در دو تجمع جهانی بیش از یک میلیون نفر در خیابان‌ها حاضر شدند. گرتا متوقف نشده بود، حالا دنیا شنونده صحبت‌هایش بود. فرصتی که کمتر برای فردی در طول حیاتش پیش می‌آید. گرتا به محله‌ها و شهرها و کشورهای مختلف می‌رفت و در خلال این حضور میدانی در تجمعات، سخنرانی‌های مهمی در نشست‌ها داشت، از جمله در کنفرانس COP24 (کنفرانس تغییرات اقلیمی سازمان ملل متحد) در لهستان و سخنرانی در سازمان ملل. گرتا در یکی از همین نشست‌ها خطاب به سران دنیا گفت: «شما با آن حرف‌های پوچتان آرزوها و کودکی‌ام را از من دزدیده‌اید. هیچ چیز سیر جایش نیست. من نباید اینجا باشم. من باید آن طرف اقیانوس در مدرسه باشم. حالا چشم امید همه شما به من است؟ به چه جرتی!!»

نمی‌توان عدالت اقلیمی بدون عدالت اجتماعی و آزادی برای همه داشت

با این حال، جهان گرتا در اکتبر ۲۰۲۳ تغییر کرد. با شروع حملات و نسل‌کشی اسرائیل در غزه که به ژنوساید (نسل‌کشی) توصیف می‌شد و وجدان تمام جهانیان را به چالش کشید گرتا نیز به عنوان یک فعال محیط‌زیستی مبهوت این اتفاق شد. گرتا که همیشه عدالت اقلیمی را با عدالت اجتماعی پیوند می‌زد، نمی‌توانست در برابر این نسل‌کشی ساکت بماند. او دریکی از پست‌های شبکه ایکس (توییتر سابق) در این خصوص نوشت: «هفته ۲۷۰. امروز ما در همبستگی با فلسطین و غزه اعتصاب می‌کنیم. جهان باید فوراً آتش‌بس، عدالت و آزادی برای فلسطینی‌ها و همه غیرنظامیان آسیب‌دیده را فرابخواند.» گرتا فهمیده بود تهدید اصلی که آینده زمین را به نابودی می‌کشد اندیشه و رفتار انسان‌هایی است که ظالمانه وجود هیچ انسانی غیر خود را تحمل نمی‌کنند و حالا مصادق این اندیشه خلاصه در رفتار صهیون‌ها می‌شد. گرتا نشان داد که بحران اقلیمی نمی‌تواند جدا از خشونت‌های انسانی باشد. او تغییرات آب و هوایی را با اشغال، استعمار و سرکوب پیوند زد و در موضع‌گیری دیگری گفت: «نمی‌توان عدالت اقلیمی را بدون عدالت اجتماعی و آزادی برای همه داشت.»

زمین جنگیده بود، حالا به جرم دفاع از انسانیت به‌تجزیر کشیده شده است. واکنش‌ها به این حادثه در سراسر جهان طوفانی بود. بسیاری از کنشگران بین‌المللی و نهادهای مدنی آن را نشانه‌ای از «سقوط کامل اخلاق در ساختارهای بین‌المللی» دانستند. شبکه‌های اجتماعی در کمتر از چند ساعت پر شد از هشتگ‌هایی چون FreeGreta و #StandWithGaza. صدها هزار نفر از کاربران، تصویر گرتا در میان امواج مدیترانه را با جمله معروفش بازنشر کردند: «ما بیش از آنکه از بازداشت بترسیم، از جهانی می‌ترسیم که در آن نسل‌کشی مجاز است.» واکنش‌ها اما فقط از سوی مردم نبود. چند چهره شناخته‌شده در حوزه محیط‌زیست از جمله ونسا تاکاتنه از اوگاندا و لویزا نوبائتر از آلمان نیز در رابطه با این موضوع بیانیه‌ای مشترک منتشر کردند. با این حال، رسانه‌های جریان اصلی غربی ترجیح دادند یا سکوت کنند یا روایت را تحریف نمایند. شبکه‌هایی چون CNN و BBC ابتدا حتی نام گرتا را در میان بازداشت‌شدگان نیاوردند و تنها پس از موج واکنش افکار عمومی، با لحنی محتاط و مبهم به آن اشاره کردند. مردم سراسر جهان این رخداد را نشانه شکاف عمیق در رویکرد غرب به مفهوم آزادی بیان دانستند؛ جایی که دفاع از محیط‌زیست و اعتراض به دولت‌های منتخب غربی تشویق می‌شود، اما نقد اسرائیل بلافاصله به یهودستیزی تعبیر می‌گردد. از منظر جامعه‌شناختی، آنچه در پرونده گرتا تونبرگ قابل توجه است، پیوند میان کنش محیط‌زیستی و مقاومت سیاسی است. گرتا در مسیر رشد خود از «فعال محیط‌زیست» به «فعال عدالت جهانی» تبدیل شد؛ نمونه‌ای از نسلی که مرز میان دغدغه‌های اکولوژیک و دغدغه‌های انسانی را برداشته است. او اکنون در ذهن میلیون‌ها نفر، نه تنها نماد دفاع از طبیعت بلکه چهره‌ای از شجاعت مدنی در برابر امپراتوری رسانه‌ای و نظامی اسرائیل است. عده زیادی از مردم این تحول را سیاسی‌شدن و وجدان محیط‌زیستی می‌نامند؛ پدیده‌ای که در آن جوانان جهان سوم و اول، در یک جبهه مشترک علیه ساختارهای سلطه گرد هم آمده‌اند.

با وجود همه فشارها و تهدیدها، نام گرتا تونبرگ اکنون بیش از هر زمان دیگری شنیده می‌شود. حتی در جوامعی که پیش‌تر فعالیت‌های او را جدی نمی‌گرفتند، بازداشت او تلنگری جدی بود. در چند شهر اروپایی، فعالان محیط‌زیست مجسمه‌های نمادین از او ساختند. در استکهلم، محل تولدش، صدها نفر با شمع و پلاکاردهایی برای حمایت از او تجمع کردند. آن‌ها در واقع با گرتا هم‌صدا شدند، دختری که از کودکی می‌دانست نجات زمین بدون نجات انسان ممکن نیست.

اکنون نام گرتا تونبرگ در حافظه تاریخ معاصر به عنوان دختری ثبت خواهد شد که از اقلیم تا انسانیت جنگید. دختری که از مدرسه تا سازمان ملل، از خیابان‌های استکهلم تا آب‌های مدیترانه، یک پیام را تکرار کرده: عدالت، مرز ندارد. او نشان داد که در جهانی که قدرت‌های سیاسی دروغ می‌گویند، گاهی تنها صدای راستین از گلو ی دختر جوانی برمی‌خیزد که نه برای قدرت، بلکه برای حقیقت فریاد می‌زند.